Moziban

A Bulldózer ürügyén

Hosszú tanulmányt, vizsgálatot érdemelne kideríteni Bud Spencer sikerének okát, így hát most, amikor újra műsorra tűzték filmjét, az Akit Bulldózernek hívtak címűt, közvéleménykutatás híján csak feltételezésekre, találgatásra alapozhatunk, ha a siker okait vizsgáljuk.

A római olimpia egykori úszóbajnoka, nemzetközi sportpályafutását épp nálunk fejezte be. Budapesten utoljára izgalmas perceket szerzett — egykori — legendás vízilabdacsapatunknak, no és a nézőknek. Most elmackósodva, a sportból kiöregedve a filmkamerák előtt keresi a boldogulást. És, hogy ez mennyire sikerült, bizonyítják szerte a világon a teltházas nézőterek, filmjei vetítésekor. Sőt már utánzói is akadtak. Nálunk legismertebb Piedone-alteregó Bujtor István megszemélyesítésében Csöpi hadnagy, aki azonban sokban különbözik eredeti ihletőjétől. Mert ugye Piedone egyszerű nápolyi rendőrként kezdte, aki elnézte a piaci ügyeskedők, piti szélhámosok, tolvajok, a megélhetésért naponta küszködők apró kihágásait, hogy a nagy halak, az éjszaka császárai, a mindenkin könyörtelenül áttaposók üldözésére szentelhesse minden energiáját és megkapja ehhez az előbbiek segítségét is. A nápolyi zsaru — Bud Spencer — a hétköznapi emberek világában főnökétől hol szorongatva, ritkábban támogatva élt, dolgozott. Az egyszerű emberek közéjük tartozónak, hasonlónak érezhették. Ezt az alulról jövő szemléletét megőrizte Piedo-

Jelenet a filmből

neként, majd a Különben dühbe jövünk vagányaként, vagy a legutóbbi Bulldózer-szerep egyszerű hajósaként is.

Magyar alteregója — Csöpi hadnagy — pedig a Balaton tetején ringó luxusvitorlásokban, gyönyörű nők társaságában, teniszpályákon, vagy koktélpartikon, esetleg luxusautón, helikopteren száguldozva vívja cseppet sem eredménytelenebb harcát. Világa számunkra, átlagemberek számára is kissé távoli, a magyar helyszínek ellenére sem a mai magyar valóságot tükröző. Talán azért is van, hogy az első, kétségkívül sikeres Pogány madonna után a Csak semmi pánik... kevésbé mondható sikeresnek.

No de térjünk vissza az eredeti, és épp ezért eredetibb olasz változathoz. Bulldózer most is kedves, békés, nyugodt behemót, akivel még pimaszkodni, szemtelenkedni is lehet, mégsem emeli fel pörölynehéz ökleit. Sokáig tűr, tűri, hogy kibabráljanak vele, hogy a háta mögött lenézzék és a film első részében még az igazságtalanságot is közömbösen veszi tudomásul. Sokakat megtéveszt ez a nagy-nagy nyugalom, míg kiprovokálják, hogy felvegye a harcot. Azután pedig — miként a bulldózer után is — kő kövön nem marad.

A történetről ennyit mondva azt hiszem nem árultunk el semmit, de egy szórakoztató kalandfilm esetén nem is lenne tisztességes a cselekményt elmesélni. Annak élvezete azok joga, akik megvásárolták belépőjegyüket a jóságos behemót legújabb filmjére. És mivel, az előző filmeket látva tudták, mire számíthatnak, nem is csalódnak.

Tamási János

Rádió

Huszonhatezer hiba

Az utóbbi időben arányeltolódás történt a rádió műsoraiban a magazinműsorok javára. Ez nem is baj, hiszen a hétvégeken az emberek egy része a kertekbe indul, esetleg máshol ténykedik, kikapcsolódik.

Talán ezért is indították a kisriportok füzérének máig kedvelt sorozatát minden szombaton. A Szombat délelőtt valóban olyan magazinműsor, amit kiegészítésként, „háttérrádiózásként" is tudunk hallgatni. Munka közben e tíz-tizenöt perces riportok hallatán észre sem vesszük, hgoy fontos információk részesei leszünk.

Az elmúlt szombaton sugárzott legutóbbi adás nem ütött el az eddig megszokottaktól. Talán fürgeségében és témáiban volt valamelyest naprakészebb, mint előző társai. A hallgató most is megtalálta a neki tetsző, az őt megfogó témákat.

Huszonhatezer hiba egy lakóteleprészben az átadáskor és az azt követő egy-két hónap alatt nem akármi. A Szombat délelőtt egyik riportjából éppen ezt tudhattuk meg. Nem mondom, eddig is nagy tisztelettel figyeltem — bérházlakó lévén — az építőipar serénykedését, ám ettől a riporttól kezdve még nagyobb igyekezettel teszem. Igaz, hogy a riportban az is elhangzott, hogy az építőipari cég csak hatezer hibát ismer el, ám ez a „bagatell szám" a lényegen semmit sem változtat.

A beköltözéskor egy hiba is sok, nem a huszonhatezer.

Szűcs

Tévénapló

Királygyilkosság

Bokor Péter új történelmi dokumentumfilmjét előbb a mozikban mutatták be, majd hirtelen levették a műsorról, feltehetően azért, mert csekély érdeklődést keltett. Így került a tévébe, nem is alaptalanul, mert műfaját tekintve távolról sem játékfilm, hanem a történelmi események felelevenítése, bőven és jól válogatva az egykori filmhíradókból, tehát tökéletesen hitelesen. A néző azonban zavartan feszeng a székében, mert Bokor Péter megpróbálja regényesíteni a történelmet, színészeket vonultat fel, akiknek ott kell folytatniuk, ahol az eredeti dokumentumok megszakadnak. Ez a kettősség olyan éles ellentétet jelent, ami kihat a film egészére, s mindvégig nem kapunk feleletet arra, amit végtére mégis csak jó lenne tudni, hogy játékfilmnek szánta-e szerzője a Királygyilkosságot vagy történelmi ismeretterjesztésnek.

Az utóbbinak megteszi, mert mindaz, ami a filmben eredeti, tehát hamisítatlan történelem, nem téveszti el hatását, bár rögtön újabb kérdés merül fel: miért fontos, hogy minden részletében felidézzük azt, ami 1934. októberében Marseille-ben történt? Merényletet követtek el Sándor jugoszláv király ellen, s vele együtt megölték Barthou francia külügyminisztert is. A merénylet tettesei horváth usztasák voltak, akiknek vezérét, Ante Pavelics poglavnikot, Hitler a horvát bábállam élére állította. Pavelics ezzel együtt is a történelem silány mellékszereplője, akinek nem volt hatása a világpolitika alakulására.

Az usztasa terroristákat a magyarországi Janka-pusztán képezték ki, illetve itt volt egyik bázisuk. Van-e ennek valami jelentősége, hisz kisebb-nagyobb usztasatáborokat másutt is kialakítottak, s külön kérdés, hogy mi volt ebben a magyar állam szerepe? Horthynak ehhez aligha fűződhetett érdeke, erre egyébként nincs is adat. Akkor pedig a helyszín végtére közömbös, hisz Európa nem egy országában volt hasonló, a semleges Svájcról nem is beszélve.

Az is kérdés, — s erre kellett volna felelnie a filmnek — hogy maga a marseille-i gyilkosság milyen hatással volt a világpolitikára? Vagy inkább a lehetőség adta az ötletet, miután Janka-pusztán élnek néhányan, akik annak idején látták a titokzatos vendégeket.

Bokor Péter új műfajt teremtett a történelmi dokumentumfilmekkel, ebben az esetben azonban saját színvonala alatt maradt, s elsősorban csak az az érdeme, hogy régi híradórészletekkel hitelesen idézett fel egy kort.

Cs. L.

Fricska

Vasárnap délután a Műsorainkat ajánljuk tévéműsorban Berkes Zsuzsa meginterjúvolta Mester Ákost — a beszélgetés a két és fél éves Hírháttérről folyt. A nézőt némi kulisszatitokba is beavatták, melyekről szólva Berkes Zsuzsa feltette a „nagy" kérdést, miszerint nem tudja, hogy ebből mennyit érdemes „a nézők orrára kötni"?

Fricska volt ez a javából! Még akkor is, ha meggondolatlanság szülte a nézők lekicsinylését sugalló mondatot. S most jövök rá, hogy írásom elején nem voltam stílszerű. Mert írhattam volna, hogy Berkes Zsuzsa egy kis dumálásra hívta a stúdióba Mester Ákost, s a tere-fere a Hírháttérről folyt, de a tévébemondónő elég vontatottan szövegelt...

De nem! Maradjunk az első változatnál, mert ilyen dolgokra nem szabad kicsinyesen reagálni!

— hm —

Szent Kristóf kápolnája

Ha az ember elolvas egy könyvet, általában gondolatban levetíti maga előtt, a legtöbb ember fantáziájában filmként jelenik meg a regény, vagy novella. Aztán később, ha találkozik annak ténylegesen megfilmesített változatával, az a legritkább esetben lesz azonos az elképzelttel.

Vasárnap este ilyen ritka eset fordult elő velem. Galgóczi Erzsébet kisregénye, a Szent Kristóf kápolnája már a Kortársbeli megjelenésekor is nagyon tetszett, később újra olvastam, amikor a Törvényen kívül című kötetben megjelent és csak sajnáltam, hogy azt ott ezzel együtt megjelent másik kisregényből előbb lett film. (Egy-másra nézve).

Szerencsére Nemere László filmrendező felfedezte a kisregényben rejlő filmes lehetőségeket, így vasárnap este a tévé műsorán találkozhattunk újra a Szent Kristóf kápolna titkával. Miként a kisregényben, a filmben is párhuzamos két történet fut, kapcsolódik egybe. A templomfestőnő boldogtalan szerelme és a kápolnában elrejtett kincs rejtélye, az öreg esperes vívódása. (A történetnek egyébként valóságos alapja is van. 1979-ben Győr megyében kerültek elő így egyházi kincsek.)

Nemere Lászlónak a kisregény értékeihez méltó színészgárdát sikerült megnyernie. Páger Antal esperesalakítása hűen tükrözi a regény hangulatát, mondandóját, az, hogy a kincs visszaadásának lelki motívumai nem jelennek meg oly erőteljesen, mint a regényben, nem a színész, hanem a forgatókönyv bűne. Páger alakítására sokáig fog emlékezni, aki látta. Ugyanígy telitalálat szereplőválasztás volt Bodnár Erika templomfestőnője. Szuggesztív játékkal, mélyen átérezve és éreztetve jelenítette meg ez: a szerencsétlen sorsú, gondjai elől már-már az alkoholizmusba menekülő, de az ellen is küszködő művész alakját.

Gobbi Hilda és Temessy Hédi Ágnes nénije, illetve Pirókája úgyszólván tökéletes volt.

A színészeknél maradva talán csak Bács Ferenc nyújtott tehetségéhez mérten szerény alakítást. Nem találta meg, így árázolni sem tudta a földbirtokos-gyerek alakját. Épp ezért játéka szürke, hiteltelen volt. Ugyanígy papírfigura volt a filmbeli miniszter alakja is. Érthetetlenné vált, miért szenved e jelentéktelen alak miatt a festőnő.

Mindezek ellenére a Szent Kristóf kápolnája nagyon jó tévéfilm.

Tj. —

Szekszárdi mise

Baka István új könyve

Magdolna-zápor, Tűzbevetett evangélium — e két verseskötet található meg könyvespolcomon Baka Istvántól. A költőt, aki ma a Kincskereső főmunkatársa és Szegeden él, Szekszárdhoz köti a gyermek- és kamaszkort őrző emlékezet. A két kötet versvilágából egy mélyérzésű, gondolkodású költőt ismerhettünk meg. Az új (harmadik) a Szekszárdi mise című kötete próza. Bővebb, másabb a versciklusoknál, a műfaj lehetőségei szerint. Versíró formálta próza, „a kötet négy írása közül három, a líra és az epika határvidékéről" való, míg a negyedik, a címadó darab „színtiszta próza". Hatásos, remekül megformált. Modellje egy valaha létezett szekszárdi amatőr zenész, Séner János — kinek az élete sok ponton párhuzamos a zeneköltő Liszt Ferencével, s kinek sorsa a hamvába holt vidéki tehetség kínjait is példázza. A címadó darab világa, realitásán túl, több helyütt rokonítható Bulgakov misztikus világával, a ballon captív körül lebegő Palóczy Lipót, akár egy Chagall-kép megelevenedett alakja is lehetne. Séner szellemi lényege, miután beszáguldja a várost, a kiállítást, megleli a MESSE SZEXÁRDIQUE-t, hazaútjában találkozik Liszt szellemével is, aki akkor Szekszárdon jártában, nem dicsérte meg és nem érdeklődött ambíciói felől. A Kiválasztott szolgálatra elrendelt Séner végül, hazaérve, az újvárosi templomban leli halálát, megmagyarázhatatlan körülmények között. A kötet másik két darabja (Vasárnap délután: Transzcendens etűd) is novella, ám ezekben Baka alkotói énjének lírai jegyei dominálnak. A kötet záródarabja: A völgy felett lebegő lány, színjáték. Látomások sorozata, részben jelképes értelemmel, részben a valóságot lidércálommá, tündérálommá sűrítve.

A Benkó-dixieland hangversenye Szekszárdon

Beköszönőben imígyen humorizált Benkó Sándor: olyannyira a közelmúltban jártak Szekszárdon, hogy akár házigazdának is érezhetné magát... Az mindenképpen bizonyos, hogy Benkó otthonosan mozog a szekszárdi jazz-élet dolgaiban: név szerint — és elismeréssel említette az alapító triót, a Big-band együttest, akikkel időről időre (ha másutt nem), hát a közös jazz-rendezvény pódiumán találkoznak...

Benkóékat sok minden rokonszenves, kellemes dolog fűzheti Szekszárdhoz; mondhatjuk persze nyugodtan Tolna megyét is, hiszen nem is olyan ősi időkben „landoltak" Tolna község határában, egyenest az USÁ-ból jövet... Ahol felvevő piac van, oda természetszerűleg szívesen megy az áru is. Benkóék az itteni tájékot országos rangú tényezőnek nevezték a jazz-életben, s így sok minden önmagát magyarázza.

Ám gondoskodtak ezúttal is arról, hogy a „Benkó-imázs" csöppet se szürküljön meg, s játékuk konstans elemei mellett — ilyenek, mint: technikai non plus ultra, megkérdőjelezhetetlen stílusbiztonság, kifogyhatatlan ötletgazdagság, invenciózusság.

Egy szó mint száz, Benkóék november 4-én repülnek Mexikóba, s bizonyos tanácstalanságukat pillanatig sem rejtették véka alá, az ottani igények, elvárások kapcsán. Azaz „mindenre" felkészültek kontaktusteremtés címszó alatt, s ennek is köszönhető a már említett, nem hagyományos dixi-elemek elburjánzása az előadásban. A félreértések elkerülése végett szögezzük le: nem rossz ez így!... Csak most még álmélkodunk, mint az a bizonyos kakaska a piros kukoricán...

Valaminek azonban mély főhajtás jár: mert Benkó Sándor, Nagy Iván, Zoltán Béla, Halmos Vilmos, Vajda Sándor, Járay János és Nagy Jenő világában nem múlhat el koncert a nagy példakép, Louis Armstrong megidézése nélkül (az indító számok: Hello Dolly, All of Me...); s bár most konvencióról, hagyománytiszteletről beszélünk, reméljük, hogy a beköszöntő újdonságnak is jó hagyományú indíttatást ad a Benkó-művészet, mert a rövidesen megjelenő első magyar videokazettán Benkó Sándor és együttese fog muzsikálni...

DOBAI TAMÁS

Kiállítás

A művészetté magasult munka

Évente négy képzőművészeti kiállítást rendez Gyönkön a körzeti művelődési ház és könyvtár. Október 25-től november 10-ig Kiss Tibor festőművész alkotásai láthatók itt a kiállítóteremben.

A fiatal művész 1955-ben Budapesten született. A képzőművészeti főiskolát Gerzson Pál tanítványaként végezte el 1979-ben. Jelenleg a főiskolán az anatómia tanszéken tanársegéd. Fiatal kora ellenére sok mindent megismert. Az értelmiségi család gyermekét a kézműves mesterségek vonzották. Kovácsolt, esztergált, ötvösmunkákat végzett. Beat-zenekarban gitározott, orgonált is.

Mi az amiről a Gyönkön kiállított rajzai és festményei meggyőznek? Az, hogy egy roppant érzékeny művésszel állunk szemben. Az embert, a tájat, a természetet a „csontokig boncolva" figyeli, tanulmányozza a szerkezetet. Képein nincs megoldatlan részlet. Felületkezelése egyszerű, nem mond le a klasszikus megoldásokról. Színei harmónikusan kiegészítve egymást egységes egésszé teljesednek.

Kiss Tibor festményein a tisztességgel, szeretettel végzett munka magasult művészetté.

—decsi—

Babits Mihály